

Poltnina
pavžalirana.
Cena 4 Din.

LETNIK II / ŠT. 11

DOMAČI PRIJATELJ

Zadružna banka

V LJUBLJANI, MIKLOŠICEVA CESTA 13,
daje ugodne obresti za hranilne vloge.

Vsebina 11. številke:

Ivan Marjanovič - Korče: Zadnja večerja. — Fran Pogačnik: Molitev. — V. Zechenter: Stari rov. — Radivoj Rehhar: Ti in jaz. — Ksaver Meško: V nočeh. — Mile Klopčič: Ni skrivaj. — Fran Pogačnik: Maščevanje. — I. Vuk: Skozi okno vlaka. — Gustav Strniša: Gusti Danilovi.

Allahov vrt. Angel ulice. Vseh mrtvih dan v Nagasaki-ju. — Prof. Saša Šantel: O harmoniji barv. — Rešitev zloženke. — Priloga: Dr. Fr. Zbašnik: Invalid. Urejuje: Emil Podkrajšek. — Naslovna stran „Vseh mrtvih dan“ in inicijalke so delo slikarja-grafika E. Justina.

PLAŠČ

iz dobrega meltona v vseh barvah Din 268.—, iz modernega meliranega sukna Din 320.—, iz finega velourja Din 780.—, obleka iz modnega flanela Din 90.—, iz moderne volnene tkanine Din 300.—, dunajska konfekcija Din 550.—, trpežno volнено krilo Din 48.—, fino ševjot krilo Din 72.—, moderno volнено Din 90.—, krasna flanel bluza Din 41.—, velour Din 64.—, deklška parbent obleka Din 38.—, deklški sukn. plašč Din 145.—, vse v krasni izdelavi, solidno in dobro blago razprodaja veletrgovina:

R. Stermecki, Celje 83, Slov.

Pišite takoj po veliki novi ilustrirani cenik z več 1000 slikami. Kar ne ugađa se zamenja, ali vrne denar. Naročilo čez Din 500 pošt. prosto.

Ure, zlatina
in optične predmete
kupujete najceneje
in obenem solidno
pri stari trrdki

I. SOMNITZ
LJUBLJANA
SV. PETRA CESTA ŠT. 16.

„Proja“ terpentinska krema daje usnju lep blesk, ter ohranjuje usnje.

Kdor varčuje, uporablja edino „PROJA“ terpentinsko kremo!

Backin

Dr. Oetkerjev:

pecilni prašek,
vanilinov sladkor,
puding, kreme in
šartlji so najboljši!

Nova izdaja!
„Šolska knjiga“ (v nem-
škem jeziku),
cena Din 15'-.

Dr. Oetkerjevi recepti:

Izdaja „P“, gratis,
„F“ ilustrirane
receptne knjige, (v
nemškem jeziku) ki
jih dobivate pri Va-
šem trgovcu, če pa
ne, pa direktno pri

Dr. A. OETKER,
d. z.o. z. Maribor
Priložite Din 5'- v
znamkah.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg šte. 15

Na malo **Dežniki** Na veliko
Ustanovljeno leta 1839

Tvornica kemičnih in farmacevtskih preparatov

Ph. Mr. J. Kolař, Ljubljana VII.

Priporoča cenjenemu občinstvu:

Cholethesan proti
želodčnim kamnom.

Naročite vzorce in

SPREGLEDALI

boste, da je za nakup sukna, kamgarna in ševjota za moške obleke, volne, cefira, parhenta, pliša in kambrika, baržuna za ženske obleke, platna ter vse manufakture, najboljše in najcenejše veletrgovina

R. Stermecki, Cella 83, Slovenija

Nakup za veletrgovino Stermecki se vrši izključno direktno iz najboljših svetovnih tovarn, radi tega pride na prodaj samo dobra in solidna roba, po nižjih cenah kakor povsod drugod. — Naročila čez Din 500 poštnine prosta, cenik z več tisoč slikami zastoji.

Čisti

sploh vso kuhinjsko posodo, kopalne banje, umazane roke - sploh vse!

Rönofin

je najboljši in najcenejši!

TVORNICA KEMIČNIH IN FARMACEVTSKIH PREPARATOV
DRUŽBA Z. OZ. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI
TERPENTINS
STROJNO ODE
UMETNIŠKE BARVE
PRAŠNO ODE
FIRNEŽ
SOLSKKE BARVE
TUHE BARVE
PRISTINE OJDNATE BARVE

PRODAJALNA
DUNAJSKA C. 14
LJUBLJANA

POLETRGOVINA
SCHNEIDER & VEROVSEK

PRVOVRSTNI MATERJAL - NIZKE CENE!!

IVAN BIZOVIČAR

VRTNARSKO PODJETJE

LJUBLJANA, Kolizejska ul. 16

priporoča svojo bogato opremljeno vrtnarstvo, kakor tudi okusno izdelane vence, šopke in trakove. — Na razpolago so tudi sadike najzlahtnejših cvetlic in zelenja ve vsake vrste. — Izposojevanje dekoracijskih dreves.

Nasaditev vrtov in balkonov. — Naročila na deželo se izvršujejo točno in solidno.

IZŠLA JE **BLASNIKOVA VELIKA PRATIKA**

za navadno leto 1929, ki ima 365 dni.

„Velika pratika“ je najstarejši slovenski kmetijski koledar, koji je bil že od pradedov najbolj vpoštevan in je še danes najbolj priljubljen. Letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini in slikah.

„Velika pratika“ je najboljši in najcenejši družinski koledar. — Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji in stane 5 Din. — Kjer bi jo ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri:

TISKARNA IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

J. BLASNIKA NASL. Ljubljana, Breg 12

DOMAČI PRIJATELJ

MESEČNIK ZA ZABAVO IN POUK.

Leto II.

November 1928.

Štev. 11.

Izhaja koncem meseca. — Naročnina letno 30.— Din, polletno 17.— Din. — Posamezna šte. 4.— Din. — Izdaja: konzorcij „Domačega prijatelja“. — Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravo urednik Emil Podkrajšek, Za tiskarno J. Blasnika nasl. v Ljubljani Mihael Rožanec. Vsi v Ljubljani. — Uredništvo in uprava sta v Ljubljani. Miklošičeva cesta št. 13. — Rokopisi se ne vračajo.

Ivan Marjanovič-Korče:

Zadnja večerja

Vigret
[se povrne]

Ko smo zagrebli izvoščka Jerneja Zabreta, smo se po starem poštenem običaju zbrali na sedmini v gostilni „pri Nacetu“ in slavili pokojnikove vrline in zasluge. Stanovski tovariši so ga častili kot vzornega strokovnjaškega druga, ostali smo omenjali bolj njegove splošno človeške lastnosti: šegavost, uljudnost ter tisto celotno ravnesje njegovega značaja, ki ga je delalo vsem priljubljenega.

Ko smo se nekoliko nagovorili in ogreli z vinom, je dejal načelnik zadruga:

„Res, škoda je bilo rajnega Jerneja. Kdor pa ve, kako blažena je prišla smrt k njemu, ne more skoro res ne žalovati za njim, ampak mu celo privoščiti njegovo srečo.“

Vsi smo se zavzeli spričo takih besedi, zlasti še oni, ki so načelnika Jeretina poznali bolj natančno. Namigavali so nam, da mora gotovo vedeti neko izredno skrivnost; kajti sicer ne bi govoril tako čudno. Vsi smo tedaj jeli prositi načelnika, naj ne ostaja v svoji zagonetnosti, ampak naj nam razkrije tajno, ki mu je znana.

Načelnik Jeretin je začel:

„Gotovo, se je že marsikomu zdelo čudno, zakaj se Jernej, ki je bil vedno tako marljiv in varčen človek, ni oženil. Tudi jaz sem se mu čudil in sem mu večkrat v šali omenil, zakaj tako sameva, ko je celo sam Bog dejal v stari zavezi, da človeku ni dobro samemu biti. Jernej mi na tako vprašanje ni maral dati nikoli jasnega odgovora, ampak je menil samo, da je za zadnjo neumnost še vedno dovolj časa. Pred štirimi dnevi pa je prišel k meni:

— Ti, Jeretin — je dejal, — testament bi rad naredil.

Jaz ga pogledam: „Kaj te je pa pičilo, za božjo voljo, Jernej?“

— Nič, saj veš, da mora vsak človek enkrat urediti svoje težave in dobrote. Zame je zdaj prav zadnji čas.

„Ne bodi no“, pravim, „saj si še kakor nageljnove cvet!“

— Ni treba praznega govorjenja, Jeretin. Jaz bom nocoj, to noč umrl, hvala Bogu! —

„Lahko si mislite, kako sem ga pogledal, vendar ni odjenjal. Ko sem nato le silil in silil vanj, mi je povedal tako, kot vam bom zdaj jaz.

— Ali se spomnite Jeftinove Šefke? Da, tiste, ki je jeseni umrla kot gospa Gunduličeva? — No, vidite! Bila sva še otroka, ko sva se spoznala. Ona je bila tri leta mlajša od mene. Sirota je bila, brez očeta in matere. K sebi jo je vzela šivilja Kata, kjer sem jo spoznal. Služil sem tedaj pri Korenjakovih za konjskega hlapčiča, a gospodična Kata mi je krpala perilo. Tako sem večkrat prihajal tja, izvedel zgodbo Šefkinega žalostnega življenja in se zagledal vanjo. Ščasoma je iz najinega poznavanja vzknila resna, prava iskrena ljubezen. Vsako leto sva si po večkrat ponovila

obljubo zvestobe. Jaz sem si opomogel do lastne obrti in postal samostojen izvošček. Hranil sem in varčeval, kar sem le mogel. Nobena noč mi ni bila premrzla, nobeno neurje predivje, kadar sem upal zaslužiti kako malenkost. Vedel sem, da le na ta način pridem do cilja. Tudi Štefka je bila vesela in mi je pripovedovala, kako se pripravlja ona. Tako sva oba živela v sanjah o najini sreči, dokler ni prišla skušnjava. Gospodična Kata je najela večje stanovanje in oddajala je potem po eno, pa tudi po dve mesečni sobi. Eno je najel gospod Gundulič, ki je bil tedaj kot častnik na orožnih vajah. Štefka mu je pospravljala sobo, on pa ni bil tak, kakor bi se bilo spodobilo. Delal ji je silo, ona pa je iz sramu pred Kato in pred menoj zamolčala, kaj se godi. Nenadoma jo je Gundulič pri gospodični Kati zasnužil in Štefka je privolila. Ko sem prišel neko soboto spet tja, naju je Kata pustila sama. Tedaj se vrže Štefka predme na kolena in mi vsa v solzah pove, kaj se je zgodilo. Rekla je:

„Ljubim ga ne in ga ne bom nikoli ljubila. Še onstran groba ostanem v svoji duši tebi zvesta in bom vedno neumorno prosila Boga, da zopet zveže, kar je razdružila sila in slabost nesrečnega trenutka. Zaradi sadu pa, ki nastaja v meni, moram postati Gunduličeva žena!

— Lahko si misliš, Jeretin, kako mi je bilo tedaj pri srcu. Ali jok in krči, ki so stresali njeno mlado telo, so mi jasno pričali, da govorim resnico in da je nedolžna, najsitudo bo — mati... Zato sem ji verjel in ji nisem rekel niti žal besede. Še vozil sem jo k poroki. Potlej sem čakal vse življenje. Tedaj pa, ko je ob tretjem otroku morala dati temu svetu slovo, se mi je zdelo, kakor da je umrl del mene sa-

mega. Še na zadnji poti sem ji bil na uslugo ter peljal njenega moža in deco na pokopališče. In ko je udarila trda gruda na pokrov njene rakve, sem čutil, da udarja na moje srce...

— Vendar ni beseda dim, ki se razkadi. Sinoči je prišla Štefka k meni: Bila je tako mlada in blažena in lepa, da sem kar vztrepetal, ko je stopila v sobo.

„Dober večer, Jernej,“ je dejala, „zdaj sem prišla, da se domeniva.“

— Pa je sedla in kar naenkrat pripravila večerjo. Pogrnila je mizo, jo okrasila s cveticami in prinesla jedil. Nato me je povabila, naj sedem.

„To je najina zaroka“, je dejala in potem vse tako natanko objasnila, da mi ni zdaj nobena malenkost več neumljiva. Prosila me je, da naj uredim svoje zadeve in naj prepustim, kar ostane za menoj, njenima otrokoma. Potem se združiva brez krivde in brez bremen —

„Ko je izvošček Jernej končal svojo zgodbo, sem brez ugovora ugodil njegovi želji glede oporoke. Še dve priči sem dal poklicati, da bi bila stvar bolj zanesljiva, vendar sem si mislil: sanje so pač le sanje! Jernej Zabret pa je bil zelo zadovoljen. Šel je domov kakor na svatbo. Drugi dan pa je bil mrtev. „Kap ga je zadela,“ so rekli zdravnik in ljudje. No, vidite, jaz pa vem, da je odšel k poroki in da zdaj obhaja ženitnino. Zato mi gotovo ne bo zameril, če izpraznim tale kozarec na njegovo zdravje — —!“

Vstali smo vsi in izpraznili v dušku kozarce. Načelnik Jeretin se je nasmehnil potem in pomembno pripomnil:

„O, ni kar tako, če koga mrtva nevesta povabi na zadnjo večerjo...“

Fran Pogačnik:

Molitev

Solnce tone za hribi, za daljnimi,
iz prsi širokih mu lije kri...
V nebo se oziram s pogledi žalnimi,
obzorje žari, krvavo žari.

Z dna duše molitev se dviga v nebo:
„O Bože, ne dajaj nam solnca krvavega,
saj v krvi že tonejo zemski rodovi;
o, daj nam solnca zlatega, pravega
z mirom in srečo in blagoslovi...
Daj, Bože nam to! solnce zlató!“

W. Zechenter:

Stari rov

endar že enkrat je bilo določeno, da je nadaljnje delo v starem rovu nevarno za življenje rudarjev in premalo dobičkanosno. Zgornje plasti so bile malone docela izčrpane, samo peta še je nekaj dajala, ali zelo malo.

Rudarji so v velikem številu stali pri dvigalniku. Od te čete je izginilo vsakikrat čez par minut petero mož. Naglo, spretno, za signale zelo občutljivo dvigalo jih je potegnilo kvišku, kakor navadno po delu. In vendar niso bili veseli. Bili so žalostni in potlačeni. Z zadnjimi poslavljaljočimi pogledi so objemali črne stene. Od jutri zjutraj naprej bo rov za vedno zaprt.

„Ste vsi tu?“ vpraša inženir, ki je zadnji zapustil hodnik in s poizvedujočimi očmi gledal po vseh.

„Vsi, gospod inženir,“ odvrnejo.

Čez malo časa so čakali samo še štirje in inženir. Vladala je popolna, vznemirjajoča tišina. Še minuto in dvigalo se bo spustilo, da jih potegne kvišku.

Naenkrat se obrnejo glave vseh k srednjemu, najgloblje izkopanemu hodniku.

Kaj je bilo?

Zelo razločno je udarjal na njih ušesa odjek dela. Kakor da je bil odtrgan kos premoga in nekdo z rovnico udarja po njem.

Obraz inženirja se stemni.

„Mogoče je tam nekdo zaostal — kaj?“

Paznik stopi naprej in reče:

„Izključeno. Nikdo ni zaostal, gospod inženir. Vse sem štel in vse klical. Mi smo poslednji.“

„Mogoče se je zasipala tista proga, kjer se ni več delalo?“

„Saj je bila vendar podrt!“

„To že, ali je zrahljana — tresla se je že pri udarcu z roko.“

„Vendar...“

Ni končal. Zopet so se zaslišali odjek dela, da nekaj takega celo, kakor oddaljen glas...

Inženir je pomignil pazniku.

„Poglejmo za kaj gre. Vi drugi pa se dvignite kvišku!“ —

Pravkar se je spustilo dvigalo in obstalo. „Spustite dvigalo takoj doli, ko dospete na vrh in naj počaka!“

„Srečo dobro!“

Šla sta daleč.

„Najbrže se nam je samo zdelo,“ je rekel paznik. „Sedaj je vse tiho.“

Inženir obrne glavo.

„Sedaj... Slišite?“

Paznik molči in mravljinci so zleteli po njegovem hrbtu, zakaj vnovič je udarjal na ušesa razločni odjek dela.

„Kdo dela tam?“ je vprašal inženir in pospešil korake.

„Tam ni nikogar,“ šepeta paznik. „Tam v resnici ni nikogar!“

„Nesmisel govorite...“

„Gospod inženir... Vi prihajate iz mesta... iz visoke šole... Jaz sem tukajšnji! Mnogo mi je znano o tem starem rovu...“

„Kaj?“ vpraša inženir, se ustavi in se obrne k pazniku.

„Gospod inženir, ali poznate rudarsko legendo...“

„Legendo! Vaše legende! Lepe in duhovite. Vendar ne boste zahtevali, da verjamem na njih resničnost?“

„Hahahaha!“ — je udaril prav razločno glas na ušesa in istočasno odjek kopanja.

Paznik prebledi in se prekriža. Inženir se nasloni k steni in trepeti.

„Torej... kako — pravi legenda?“

„Da, gospod inženir, je legenda, ki pripoveduje: V zapuščenem rovu ne umira delo... Zapuščeni rov živi, večno... Kadar se ga zapre za vedno od našega življenja, začne rov drugo, svoje lastno življenje... Nikdar ne umre delo... Vrnejo se nazaj tisti, ki so v njem delali... ki so v njem bili ubiti... ki so bili zapisani v njem od premoga... ki so jih mine vsled eksplozije raztrgale... Oni se vračajo... Vračajo se... z rovnici, z vsemi predmeti, in majhne svetilke jim razsvetljejo pot... in delajo... zakaj stari rov ne umre! Večno živi, čeravno ga živeči zapuste... — Tako pripoveduje legenda, gospod inženir!“

„Kakšne neumnosti!“ šepetne komaj slišno inženir in si obriše z rokavom čelo. Bil je smrtno bled. Naenkrat se vzravna, dvigne svetiljko in reče, gledajoč v globino hodnika, od koder je sedaj neprestano zvonel odjek dela: „Moja dolžnost je dognati, kaj se vrši tam. Grem!“

Pogleda paznika.

„Kaj je z vami?“

Paznik gleda z razširjenimi očmi po hodniku, tja, odkoder sta prišla.

„Stari Vareha!“ zastoka paznik.

„Kaj“ — Inženir skoči k njemu, pogleda in zakrije od strahu oči. Zakaj po sredini hodnika se jima je bližala počasi rujava senca v rudarski obleki, s svetiljko. Videl se je njen, od mračne svetlobe luči ostro obsenčen obraz.

Bližal se je, ni ju pogledal, šel pol koraka oddaljen mimo in se odaljil vedno bolj v globino, odkoder je bilo slišati kopanje.

Mrzel vzduh je pihal za njim.

„Zbirajo se!“ vzdihne paznik. „Natančno tako, kakor pripoveduje legenda... To je stari

Vareha, ki ga je pred tremi leti zasulo in mu polomilo vse kosti... Izognimo se jim... Ne vznemirjajmo jih pri delu...“

Prijela sta se za roke in odšla. Njuni koraki so bili nesigurni. Povsod se ju je zasmehovalo. Vse je bilo pošastno. Vse je živelo s svojim življenjem...

„Tukaj sva midva mrliča“, je šepetal inženir.

Dospela sta do dvigala, ki ju je čakalo. Signal.

„Naš poslednji signal...“

Ko sta mala vratica zaprla sta še pogledala zadnjič v hodnik. Krčevito sta se prijela za roke. V glavnem hodniku so migljale majhne svetiljke. Kakih deset temnih postav se jima je bližalo in ju gledalo z mirnimi, nenavadnimi očmi...

V tem trenutku se je dvigalo dvignilo... Tema... Vse je izginilo...

Ko ju je objela dnevna svetloba in sta izstopila, sta si pogledala v oči. Nerazumljiva tajnost je bila v njunih očeh...

Razor iz Trente.

Peričnik.

Radivoj Rehar:

Ti in jaz

I.

O večernih ur molčanje,
 ko si vsa se, vsa mi vdala,
 da sva v slasti vztrepetala
 in sva bila srečna, srečna;
 da sedaj sva kakor sveča
 in ko stenj, nje stenj goreči,
 ki ju staplja plameneči,
 zubelj najine ljubezni!

II.

Ti in jaz! — O daj mi róke,
 bele róke, ustne rdeče,
 lica in oči plamteče
 in srcé mi svoje daj!

Ti in jaz sva eno, eno;
 združilo src hrepenenje
 v eno naju je življenje,
 v eno sólo je celoto.

III.

Prepleténo je med nama,
 s tisoč nitkami pretkano,
 s tisoč sponami obdano —
 tisoč želj in tisoč sanj.

Če raztrgaš te vezi,
 ki jih je ljubezen, stkala,
 se na vsaki prikazala
 kaplja srčne bo krvi.

Ksaver Meško:

V nočeh

Iz brezna noči zasije mi kdaj tvoj obraz
 ves bel ko spomini mladosti;
 in ves bolan je njega nekdanj solnčni prikaz,
 kot pač so ločitve grenkosti.

Ljubeče me zreš. In tiho mi govoriš,
 (tak nežna je pesem v odmevih),
 kako težko v nočeh gomile spiš
 in sanjaš o najinih dnevih.

Kaj čudo, če v grobu še ti srce trpi,
 ki ga ljubezen je strla!
 In vendar, vendar — srečnejša sva jaz in ti,
 ko če bi si živa umrla.

Mile Klopčič:

Na skrivaj

(Iz Ši-Kinga.)

Kdo še trdi, da si je miš
svoj ostri zob — zlomila?
V sobane moje je vlomila
in mi novico sporočila.

Kdo še trdi, da je ptič
svoj ostri kljun — zapravil?
Saj v mojo sobo se je javil
in mi novico pravil.

Kaj da je htel?
Povedat je prišel,
da dragi moj me za ženó bo vzel...

Fran Pogačnik:

Maščevanje

(Sala v 5 slikah.)

Osebe:

Faktor TRESK,
tiskarniška vajenca ACI in BACI,
Treskova sestrična, gospodična LJUBORADA,
profesorjeva vdova MANTICA,
tiskarnar OKROGEL,
čitajoče občinstvo, stavci, delavci.

Dejanje druge in naslednjih slik se vrši
dan kasneje.

1. slika.

(V tiskarni.)

TRESK: Nesrečna paglavca, že zopet postavata!
Kaj pa si imata toliko povedati, a? Sedaj
je čas dela! Kakor hitro se ne požurita,
vama navijem ušesa!

VAJENCA (*skočita vsak k svojemu stojalu in
pričneta premetavati črke*).

ACI (*tiho*): Prebiti sitnež, da nama vedno škili
na prste!

BACI (*enako*): Saj nima drugega opravila.

TRESK (*ju osorno pogleda*): Sedaj moram vun.
Glejta, da ne bosta lenarila! In da bo ta
rokopis stavljen v redu, ko se vrnem. (*Jima
izroči rokopis in odide.*)

ACI: Hvala Bogu, odšel je! Bova vsaj lahko
prosto dihala. Tega človeka ni več mogoče
prenašati. Laže bi ga nosil ko poslušal!

BACI: Ko bi mu mogel do živega, bi mu že po-
kazal. A kaj more ubog vajenec takemu
magnatu!

ACI: Pregovor pravi: „Nobeno drevo ne zra-
ste do neba.“ Ali: „Svaka sila do vre-
mena!“

BACI: Res, nihče ne vé, kod ga čaka kazen. In
to, kar on počenja z nama, mora biti ka-
znovano.

ACI: Mora biti!

(*Začuje se ropot. Odpro se vrata in Tresk
prihrumi v stavnico.*)

TRESK: Tako! Tu imata dva oglasa. Takoj z
njima v stavek! Čez pol ure mora biti go-
tovo. (*Ju opazuje pri delu.*) Nerodi! Mar
se tako izbirajo črke! Tako bi stavil še
polž! Hitreje in pazljiveje! Sedaj moram
zopet v mesto. Da bo gotovo, ko pridem
nazaj! Če vpraša po meni gospod šef, re-
cita, da sem šel v mesto radi oglasov! Ra-
zumeta, butca? (*Odide.*)

ACI: Glej, glej! Oglas gospodične Ljuborade,
Treskove sestrične. Veš one suhe, prek-
ljaste device, ki bi se tako rada omožila.
Hej, veš, kaj bi rada? Čuj! (*Čita.*)

Mlada dama

želi živahne korespondence z
dobro situiranim starejšim go-
spodom. Dopise pod L. 5 na
upravó lista.

BACI: Aha, včeraj sem ju videl skupaj. Torej
o tem sta govorila. Ona je vzdihovala, da
bi se je kamen usmilil. In obljubljala mu
je veliko nagrado; za kaj, pa nisem raz-
umel. A sedaj vem! Poslušaj, kaj je dal
Tresk meni, da stavim. (*Bere.*)

Opica

majhna, krotka, poceni na
prodaj. Dopise pod O. 5 na
upravo lista.

(*Živahno.*) Meni se zdi, da poznam onega
ali ono, ki ponuja to opico na prodaj.

ACI (*ga prekine*): O, tudi meni se zdi. To ne
more biti nihče drug ko žena tistega ne-

človeškega profesorja, ki naju je pometal v matematiki. (*Se potrka s prstom po čelu.*)
Imenitno! Ha! Ha!

BACI (*osupel*): Kaj je imenitno? To ni bilo nič imenitnega!

ACI: Kaj? Boš takoj videl! Srečno naključje mama je dalo v roke orožje, da se lahko maščujeva kar na dve strani hkrati.

BACI: Kako?

ACI: Brž zamenjajva pri vrsti oglasov! Tako! Sedaj staviva! Vidiš! Razumeš?

BACI: Ha! Ha! Ha! Ha!

(*Vrata se truščema odpro; Tresk vstopi, očitno v rožicah. Vajenca skočita vsaksebi.*)

TRESK: No, ali je vse v redu?

VAJENCA: Da, gospod faktor.

TRESK: Pokažite! (*Gleda, a ne opazi prevare.*)
Prav! (*Acitu.*) Vloži ploščo in nesi v stroj! Potem pa zopet na delo! (*Se odguga k svoji mizi kraj okna.*) Vse gre po sreči. Jutri pa zopet nekaj pade!

2. slika.

(Soba gospodične Ljuborade.)

TRESK (*vstopi in se okorno pokloni*): Klanjam se, draga sestrična. Kako kaj? No, si zadovoljna?

LJUBORADA (*jezno*): Nesramni človek! Poberi se mi izpred oči! Pri tej priči! In da se mi ne prikažeš nikoli več!

TRESK: Kaj pa je vendar? Kaj se je zgodilo?

LJUBORADA: In še vprašuje, nesramnež! Hinavec! A iz mene se ne boš norčeval, če prav sva si v sorodu. Šema pijana! Tam so vrata! (*Ga potisne iz sobe in zaloputne vrata za njim.*)

TRESK (*po stopnicah*): Jaz res ne vem...
(*Iz sobe se čuje rohnenje Ljuborade.*)

3. slika.

(V tiskarni.)

GOSPA MANTISA (*pridrvi kot furija*): Kje pa je gospod Tresk?

TRESK (*se oglasi izza mize*): Tu sem, gospa. Kaj bo dobrega?

GOSPA MANTISA (*ga nekaj časa sumljivo opazuje*): Gospod Tresk, Vi ste tepec! (*Polnosno odide.*)

4. slika.

(Šefova pisarna.)

ŠEF: Gospod Tresk, kdo je stavil oglasa?

TRESK (*ga preplašeno pogleda*): Oglasa?

ŠEF: Nisem si mislil, da ste v svojih letih tako površni pri izvrševanju svojih dolžnosti!

TRESK: Gospod šef, moje dolgotrajno, vestno službovanje dokazuje...

ŠEF (*ga prekine*): ... da ste bedak, ki se ne briga za službo in...

TRESK (*ogorčen*): Gospod šef, ne dovoljujem, da bi tako govorili z menoj!

ŠEF (*se ne ozira na njegov ugovor*): Da ga le more človek tako polomiti! In po toliko letih službe!

TRESK: Kaj pa je za božjo voljo?

ŠEF: Kaj je to? Boste že videli, ko se vam prično vrabci smejati. Toliko vam pa povem, da se je kaj takega pripetilo zadnjič. Če se primeri to še kdaj, bova govorila drugače. Lahko greste!

TRESK (*zase*): Grom in strela! Zdi se mi, da me danes preganja nesreča! Morda sta mi paglavca kaj podvrgla?!

5. slika.

PRVI ČITALEC (*čita časnik, ki je nalepljen na uredniški deski*): Za vraga, kaj pa je to?

DRUGI ČITALEC: Kaj pa, kaj?

TRETJI ČITALEC (*se zakrohota*): Izvrstno!

PRVI ČITALEC (*bere*):

Mlada dama

majhna, krotka, poceni na prodaj. Dopise pod O. 5 na upravo lista.

No, take dame pa še nisem videl, pa bom kmalu srečal Abrahama. Rad bi jo poznal. Ha! Ha!

DRUGI ČITALEC: In tu? Čitaj še to!

PRVI ČITALEC (*čita*):

Opica

želi živahne korespondence z dobro situiranim starejšim gospodom. Dopise pod L. 5 na upravo lista.

Primaruha! Še bolje! Menda nas hočejo povleči! Imajo prav, saj je življenje itak dovolj kislo!

VSI ČITALCI: Ha! Ha! Ha! Ha!

Iv. Vuk:

Skozi okno vlaka

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)
(Nadaljevanje)

„Kaj bi naredil?“

Zdravko pa odgovori mesto Matevža:

„Odpovem se vsemu grehu.“

Višek napetosti je bil, ko smo ropotali preko železnega mostu. Kakor, da žongler žonglira na napeti vrvi z vlakom, tako se nam je zdel prehod čez tisti most.

Ko smo prispeli v dolino in smo gledali nad seboj planino in brzojavne drogove, znak, kjer smo se malo prej vozili, smo si zares oddehnili.

Slikovita je ta vožnja, zanimiva posebno prvič in z nekakšno svetostjo se spominjam sedaj tiste groze, ki me je obdajala.

In se zamislim v Ivan-Planino in v železnico, ki gre skozi njo.

To je zobčasta železnica Pazarić-Konjic. Sedaj se vrta novi veliki tunel skozi Ivan-Planino, ki ga vrtajo že več let. Ta novi tunel bo povzdignil promet, česar sedanja proga ne more. Zakaj napetost je tako velika, da so se morale postaviti zobčaste tračnice in s tem seveda so stroški večji. Za predvojni promet je bila ta proga dovolj. Avstrija je vse poskušala, da promet in trgovino obrne proti severu in sploh od Dalmacije in juga. In ta takomenovana Dubrovniška železnica je imela za njo boljše turistovski in deloma tudi vojaški, kakor pa gospodarski značaj.

Veliki del Jugoslavije prirodno gravitira k Jadranskemu morju. S tem, da je Solun

pripadel Grčiji, Skader Albaniji, a Reka Italijanom, se mora cela država obrniti Dalmaciji. In v tem pravcu ima eden edini lahek in naraven izhod k morju, nad katerim kipe Dinarske Alpe. To je dolina reke Bosne in dolina Neretve. Ti dve dolini trga samo planina Ivan, katera je istočasno nekak jez Črnega in Jadranskega morja.

Ko se vzame vse to v razmišljanje, tedaj se vidi šele pravi značaj in potreba novega tunela skozi Ivan-Planino.

Ko bo tekla železnica skozi njega, bo sedanja, divje - romantična proga postavljena v pokoj. In nam se več ne bo trebalo truditi vzdržavati z mišicami v vagonu ravnotežje, da ohranimo sebe in druge potnike, ki morda spe, strašne nesreče.

Pojavila se je na hodniku gospa Marija.

„No, ste si že opomogli?“

Zdravko je bil zopet stari Gorenjec.

„Prav izborno sem spala.“

„Kaj,“ smo ziniti vsi hkrati. „Spali? ... Pa tu, ko smo se vozili skozi tako zanimive kraje?“

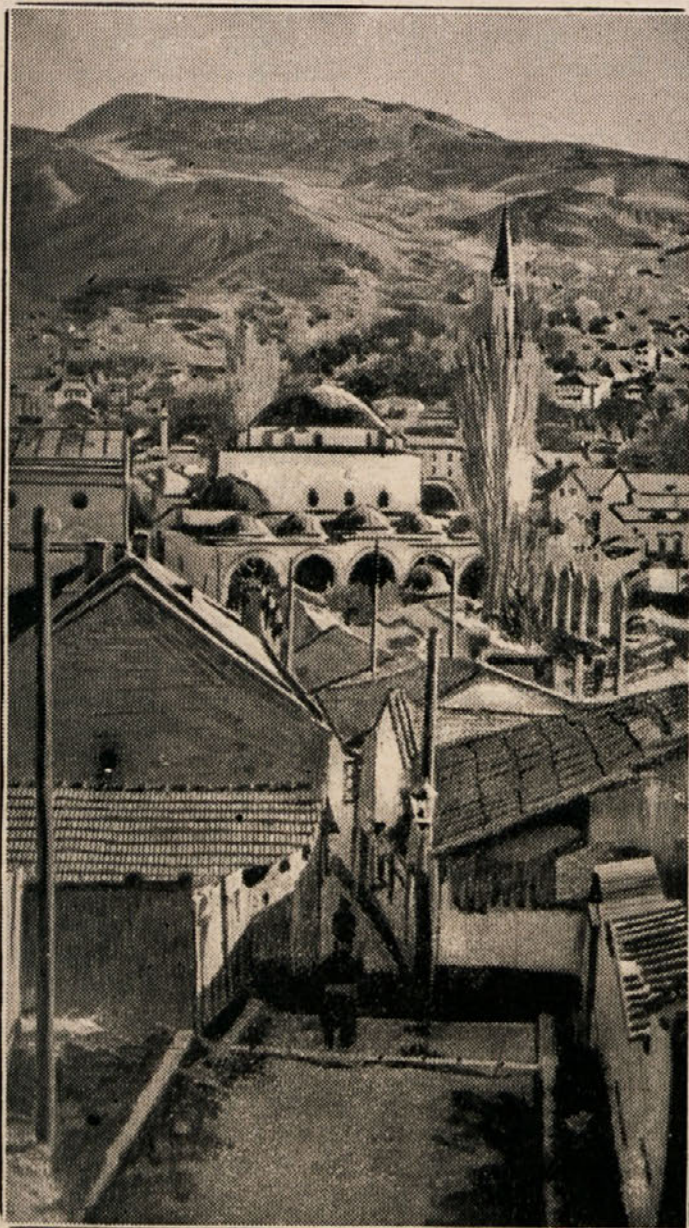
„In tako strašno,“ je dodal Ivan

Krški. Videl se je v njem zares kavalir.

„Kakšne strašne,“ je vprašala.

„Prepadi, sami prepadi... eden strašnejši od drugega.“

„O škoda,“ je rekla. „Pa bi me poklicali. O, vi ste tudi...“

Šeher — Sarajevo (glej stran 252).

Pa se je obrnila in šla v kupe. Slišali smo, ko je govorila.

„France, zakaj me nisi zbudil?“

„Saj še ne izstopamo,“ je bil odgovor.

„Ali gospodje pravijo, da ste se vozili mimo lepih prepadov... Jaz bi pa tako rada videla.“

Spogledali smo se.

„Evo ti, ženske... Lepih prepadov,“ se je nasmejal Zdravko.

„Saj jih jaz tudi nisem,“ je odgovoril France.

Kvartala sta namreč z Dr. J... in se za vse drugo nista zmenila. —

V postaji Konjice so naši obrazi pri vinu in slatini dobili zopet svojo naravno barvo. Kolena so bila zopet trdna.

„Nazaj pa ne grem tod,“ je rekel Ivan Krški. Tudi Matevž in Zdravko sta bila istega

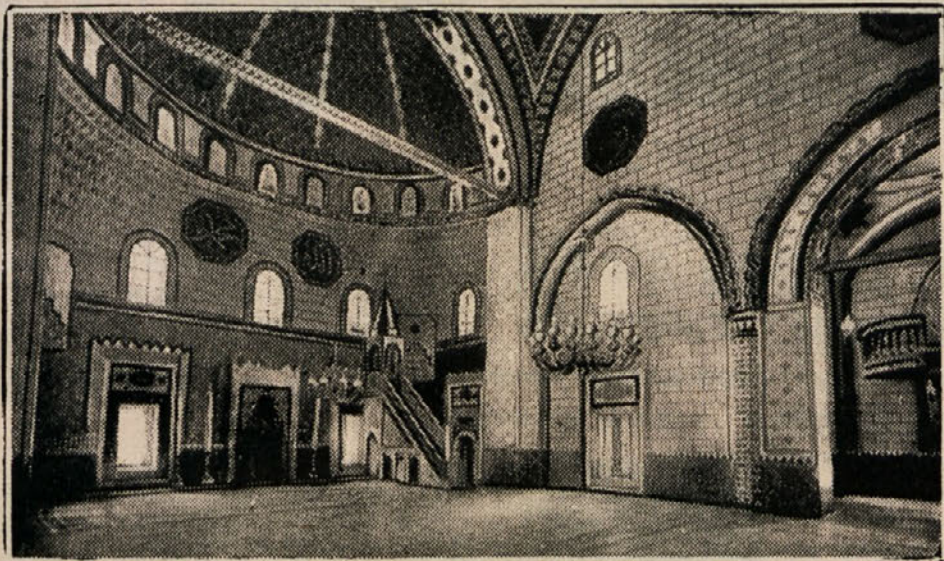
Tudi mi smo v Hercegovini. Utrujeni. Reakcija po strahu se je pojavila. Mišice so zaspale. Po drugih kupejih so že zastrli luč in vsak spi, kakor se da. Nas pa je petero, a kupe je samo za štiri osebe. Ali zato smo Slovenci, brihtni ljudje. Sedeže položimo povprek, mehki so, divani; s kovčegi nadomestimo praznine ter poležemo povprek kakor drva.

Spimo...

Slišim v spanju. Os našega voza cvili. Kakor da joče nekdo, cvili. Sanja se mi v polusnu o movjeh, dušah nekrščenih otrok... Ne morejo v nebesa, v vice morajo in v nočeh letajo po zraku in prosijo krsta... Hočem jih krstiti... Dvigam roko, primem za steklenico in krstim:

„V imenu Boga Očeta in Sina in...“

Dalje, nisem mogel. Nekdo mi zbije ste-

Begova džamija v Sarajevu (glej stran 252).

mnenja, jaz pa tudi. Ivan Celjski je pa prijavil, da če ne bo drugače, gre tudi nazaj, samo peš.

Drugi dan smo pa bili že drugačnega mnjenja. Znamenje, koliko velja človekov kes. —

Prvi četrt prijaznega meseca je pokukaval izza oblakov. Okrog grmičja so poletavale kresnice in pozdravljale samice, ki so se iskriale v grmovju.

Ozrl sem se še enkrat na planino, sedaj v noč zavito in se spomnil cicerona iz Sarajeva.

„Nevarnost, to je slast in strast tukajšnjih ljudi. V njej uživajo prijetnost.“

Ali sedaj smo tu. V Konjicah, (glej sliko v prejšnji številki str. 255) na meji Bosne. Tod je leta 1446. moralo iz Bosne zbežati v Hercegovino 40.000 bogomilov na ukaz deželnega zbora bosanskega.

klenico iz rok. „Hudič,“ se mi posveti v glavi. „Preprečiti hoče krst ubogim dušicam.“

Ali tedaj me zbudi sunek v rebra.

„Noriš, kaj?“

Odprem oči. Os še vedno cvili.

„Nisem vas mogel, dušice... Hudobec je vzel steklenico.“

Ali mahoma se zavem. Poleg mene se premetava in otresa Matevž in zmerja.

„Hudimana... kaj ti je prišlo na misel.“

Zdravko se smeje v kotu.

„Kaj te je osvežil?“

„Osvežil?... Ves sem moker. Pasja noga, ali si mesečen?“

Opravičujem se, ali smeh me sili.

Ivan Krški pa dvigne glavo.

„Vstanimo... Os se je vnela. Slišite, kako cvili?“

Počitelj ob Neretvi.

Matevž se je že odobrovoljil.

„Vuk pa jo je že tudi gasil. Samo mislil je, da sem tista os jaz.“

„Sanjalo se mi je, da so dušice... saj veš, tiste, ki letajo in jim pravimo movje.“

„Saj si ti tudi dušica...“

Os cvili čedalje bolj. Lepa reč. Sredi noči pa še ta smola.

Na prihodnji postaji se moramo izseliti. Zaspani iščemo prostora, ki jih ni. Z Matevžem zlezeva v tretji razred. Bolje je trda klop, kakor mehko stojišče.

Gospa Marija dobi kupe prvega razreda, ker je ženska. Ona edina je imela koristi od tiste vnete osi. Taka je usoda moških...

Od postaje Gabele se začneja Kras. Kakor da je nadeževalo kamenja, toliko ga je. Velike in majhne kaplje in vse goste, goste... Vasi — samo kameenje... Nizko, siromašno grmičevje sili tu in tam izpod kamenja. Pri hišicah je očiščeno ali morda zdrobljeno kamenje. Rdeča zemlja se vidi, za rjuho velikosti

in skrbno ograjena. Tu šele znajo ceniti, kaj je zemlja. Rodovitna je zelo, ker je malo in ker je s krvavim znojem napojena. Zato je tako rdeča. Z ljubeznijo so obdelani takšni koščki. Ječmen zori in pšenica sili v klasje. Tobak je posajen, čebula in mak...

Znamenito Popovo polje se odpre pred nami. Največje je v Hercegovini. Dolga oaza, zelo rodovitna sredi kamenitih sten bregov. Po sredi teče reka — Nil tega polja — ki vsako leto poplavlja in gnoji Popovo polje. Pravijo ji Trebinjsnica. Lepo je obdelano polje. Raznovrsten posev, iz vlaka se vidi, ki drči po progi v reber vsekani,

kakor mozaični tlak. Lepo v romboidih, četrkotih, kvadratih, trapezih, trapezoidih so označene poševne parcele... Hercegovski tobak raste tu. Koruza je posajena, fižol, zelje... trta. Štiri je ura, a Hercegovke so že na polju.

Okopavajo. Svež je zrak, kakor umit in v tej svežosti so ljudje, kakor bi jih gledal v zrcalu.

(Dalje prih.)

Mostar, „Rimski most“.

2000 dinarjev za verz dveh vrstic!

Vse dame vedo, da je Elida že od nekdaj polagala največjo važnost na pomen negovanja telesa, kakor tudi na potrebo čuvanja kože lica, katera je najbolj izpostavljena „zobu časa“. Po dolgoletnih znanstvenih eksperimentih se je posrečilo, sestaviti na znanstveni podlagi 2 kremi, kateri sta neobhodno potrebni onemu, ki želi ohraniti lepoto, svežost in mladostni izgled svojega lica,

Pogoji za tekmovanje:

1. Vsak verz se napiše razločno in čitljivo ter pošlje do najpozneje 14./11. 1928 na Jugoslavensko d. d. Georg Schicht, Osijek, oddelek Elida.
2. Verzi smejo obsegati samo dve vrstici in ne morejo vsebovati več kot skupno 14 besedi.
3. Ena oseba zamore poslati tudi nekoliko verzov ali v tem slučaju mora biti vsak posebej napisan.
4. Kot I. nagrado določujemo Din 2000— in poleg tega še 50 drugih tekmovalnih nagrad v obliki raznih Elida proizvodov po naši izbiri.
5. Vsi verzi ostanejo naša last in se vrnejo samo na izrecno zahtevo. Rezultat se bo objavil potom „Domačega Prijatelja“, a nagrade bodo še pred božičem v posesti nagrajenih.

Elida creme de chaque heure,

**krema za čez dan, najboljša pod-
laga za puder, koža izgleda kot
alabaster.**

Elida creme de nuit (Coldcream) je mastna, čuva in hrani kožo po noči.

Te prednosti želimo izreči v obliki verza vsem onim, ki ti dve kremi še ne uporabljajo. Vsled tega razpisujemo to tekmovanje za najkrajši in najjedrnatejši verz, v katerem se mora zlasti povdarjati pomen Elida krem.

Dinarjev 2000— bo prejel oni, katerega verz bo po jury-ju razglašen za najboljšega.

ELIDA KREME

Gustav Strniša:

Gusti Danilovi

ob 40 letnici

umetniškega udejstvovanja.

Nemir, razočaranje, dvom in bridkost
so spremljali Tvojo nežno mladost.

Vstala ponosna si v mladi dan,
sama odšla čez Ocean.

Le tiho stremljenje odšlo je s Teboj,
ko si krčila pot pred seboj.

V tujini učila si naš rod,
kazala umetnosti trnjevo pot.

Z usodo si se borila smeje,
značaje ustvarjala iz sé.

Ko dom naš začutil svobode je soj,
si se vrnila med narod svoj.

Let štirideset nanizal je čas,
a Ti vsa mladostna stopaš med nas:

„Prezrla sem čas in prezrla
bridkost,
v moji duši je večna mladost;

saj umetnost je dahnila vanjo izraz,
zato je dekliško vesel moj obraz.

Meni pač ni razočaranje mar,
volja rodi se iz težkih prevar.

Sama odšla sem čez Ocean
in se vrnila brez mladih sanj;

saj ko prebrodila sem dvakrat
morjé,
so v njem utonile nekdanje želje.

Ljubav domovinska vtonila v njem ni,
vedno silneje mi v srcu plamti.

A umetnosti genij dviga perot,
mi kaže za smotri brezkončnimi
pot.“

ALAHOV VRT

Alice Terry, Svetislav Ivan Petrovič

Režiser Rex Ingram je znan po tem, da je mnogim filmskim igralcem pripomogel do svetovne slave. Rudolf Valentino in Ramon Novarra se imata zahvaliti njemu, da sta postala umetnika tako splošno znana imena. Pred nekoliko leti se je ob neki priliki seznanil Rex Ingram tudi s Svetislav Petrovičem, enem redkih naših rojakov, ki so postali znameniti pri filmu. Petrovič je doma iz Novega Sada in to mesto je danes zelo ponosno nanj. V Novem Sadu je mali Svetislav dovršil gimnazijo in odšel nato v Budimpešto študirati tehniko. Med svojim prostim časom je prav rad posecal gledališke predstave, zahajal je vedno h koncertom in postajal od dne do dne bolj navdušen za dramsko umetnost in muziko. Ker je imel sam od narave izredno prijeten glas, so ga prijatelji nagovarjali, da bi se posvetil karijeri opernega pevca; in res je dosegel na budimpeštanskih odrih kmalu prav lepe uspehe. V tej dobi je izbruhnila svetovna vojna in Petrovič je odrinil na bojno polje. Po končani vojni je hotel nadaljevati svoje pričetke študije, toda zmanjkalo mu je denarnih sredstev in obtičal je takorekoč na pol poti. In da ga ne bi v tem času zapazilo oko filmskega Kolumba, režiserja Mihaela Kertesza, — bi danes prav gotovo ne užival Petrovič tega slovesa, kakršnega je tako deležen.

Z Rex Ingramom se je Petrovič seznanil v Nizzi, kjer ima Ingram svoj lastni filmski atelje in izdeluje svoje filme, v katerih nastopa njegova žena Alice Terry, znana odlična igralka in umetnica, navadno v glavnih vlogah. Rex Ingram je seznanil Petroviča z ameriškimi filmskimi mogotci in njegovi svetovni karijeri so bila na ta način odprta vrata na stežaj. Petrovič je sprejel Ameriki na ljubo ime „Ivan“, ker je bilo ime „Svetislav“ Amerikancem pretežko izgovoriti.

V najnovejšem filmu „Alahov vrt“, ki je izdelek ameriške

Metro-Goldwyn-Mayer produkcije igra Petrovič glavno vlogo z Alice Terry kot partnerico. Slavna umetnica je ob neki priliki izjavila, da je Petrovič najsimpatičnejši njen soigralec, kar je za njega izredno laskava ocena, kajti Alice je izredno znamenita filmska diva, ki je igrala že skoro z vsemi slavnimi filmskimi igralci, od ranjkega Rudolfa Valentina pa do Ramona Novarra.

„Alahov vrt“ je izdelan po istoimenski noveli Roberta Hichensa. Vsebina filma je borba med ljubeznijo in strastjo na eni ter dolžnostjo na drugi strani. Glavno vlogo igra menih Adrien, član trapistovskega reda. Ta človek živi v nekem samostanu v Alžiru in če ne bi ob neki priliki naletel na deklico, katero je rešil iz

smrtne nevarnosti, bi brez dvoma končal svoje življenje kot dober in Bogu udan menih. Tako pa je njegovo srečanje s to ženo vzbudilo v njegovem srcu neutešljivo željo po življenju. Bežal je iz samostana, ne meneč se za prisego in dano zaobljubo in lepa, mlada Lillian Enfielden je postala njegova žena. Toda sreča mu ni ostala zvesta; bivši menih, kateri je živel sedaj pod lažnim imenom kneza Borisa Androvskega, ni mogel preživeti niti enega dneva v zadovoljstvu, sreči in veselju; vedno ga je preganjala zla vizija in slutnja, da ga bo zadela kazen božja, ker je prelomil sveto prisego. S svojim neobičajnim ponašanjem, večnim strahom pred križem, duhovniki in menihi je nastalo s strani ljudstva napram njemu neko čudno nerazpoloženje; zato se je odločil, da se preseli v puščavo Saharo, v kraj, katerega so imenovali Arabci „Alahov vrt“. Tudi Lillian, njegova žena je šla z njim. V puščavi pa jih zajame strašni orkan Samum. V smrtnem strahu se je zaobljubil Boris, priznati svoji ženi vso grozno istino in popraviti vse pregrehe, če mu usoda reši ljubljeno ženo in dete. In res! Po silnem naporu so Arabci rešili ogrožene, Boris je odkril resnico o svoji preteklosti in drugič so se za njim zaprla vrata samostana.

Svetislav Petrovič ima v tem velefilmu izredno lepo in hvaležno vlogo. Začetkom predstavlja meniha Adriena, pozneje pa se pretvori v elegantnega kneza Borisa Androvskega. V prekrasnih scenah lahko obču-

dujemo slikovitost arabskih noš, ljudi in čarobno lepe kraje, oazo Biskri v prostrani puščavi Sahari, Alžir, orientalski čar divnolepih arabskih deklet, skratka, to je film, ki je žel vsesplošno hvalo v Evropi in Ameriki ter je našemu mojstru prinesel novih triumfov in slave.

Angel ulice

*Pretrsljiva
filmska ljubavna idila.*

Neapel!...

Smeh, radost in brezbrizno življenje — pod pretečimi obronki Vezuva...

Mlada siromašna deklica, katere mati leži na bolniški postelji, nima potrebnih sredstev, da bi kupila od zdravnika predpisanih zdravil in iztrgala na ta način svojo ljubljeno mater iz objema smrti. V svojem obupu

beži na ulico in se ponuja mimoidočim. „Pojdi z menoj, pojdi!“ Taki in enaki klici ter porogljiv nasmeh sumljivih tipov, vse to je odgovor na proseč in v srce segajoč pogled lačne, obupane deklice. Ali se je potem čuditi, da vstaja v tej zlomljeni duši strašni demon, ki čaka le na padec svoje nove žrtve? Angela je posegla po tujem denarju, videč da je to njen edini spas. Toda zalotili so jo in obsodili. Na potu v zapor je pobegnila stražniku.

V nekem potujočem cirkusu je našla zavetišče in z njim je odšla v kraje, kakršnih doslej še ni videla. Nekega dne ji prerokujejo, da ji bo življenje naklonilo mnogo ljubezni; toda Angela noče tega, saj ljubezen ji je prinašala doslej edinole nesrečo, a ona si želi miru in zadovoljstva. Toda ljubav pride popolnoma samovoljno, tiho, mnogokrat tudi proti volji človeka. In tako so globoki pogledi, pazljiva in nežna ljubeznivost mladega umetnika Gina vzbudili v Angelinem srcu globoko ljubav in prvič v življenju je bila srečna. Kljub temu pa je trpela velike muke, če je pomislila na svojo preteklost. Vedno jo je mučil strah pred policijo, misel na one nesrečne dogodke v preteklosti, ki jo spremljajo kakor senca in ki ogrožajo in ogrenjujejo njeno srečo v vsem njenem pomladanskem cvetju in žaru.

V cirkusu se je zgodila velika nesreča. Angela in Gino sta zapustila to življenje in se posvetila drug drugemu. Nenadoma pa ju je zadela težka roka usode. Ko se je Angela nekoč vračala iz mesta domov, blazena v svojem srcu, noseča stotero malenkosti za oni svečani trenotek, ko bo vsa pripadala ljubljenu možu, jo je spoznal oni stražnik, ki jo je pred leti zatolil pri tatvini... „Ne smem in ne morem ga pustiti

samega,srce bi mu počilo od žalosti, če bi znal, da moram v ječo... usmiliti se... dajte mi samo eno uro odloga, prisežem vam, da ne bom pobegnila!“ Njena prošnja ji je bila uslišana.

In med tem, ko je mladi poročni par v svojem skromnem stanovanju užival prvo svojo srečo, je minula kratko odmerjena ura... Pod oknom se je pojavila postava stražnika... Angelo je zazeblu pri srcu. Morala je oditi. Brez vsakega pozdrava je zapustila dragega, odšla je, ne vedoč kam jo bo zanesla dobra ali zla usoda. Gino pa nikakor ni mogel verovati, da je vse to resnica, kar mu pripovedujejo brezsrčni ljudje: Ona naj bi bila zaprta... njegova Angela, njegov ideal čistosti in lepote?! V svojem obupu se je polagoma udajal alkoholu in padal je vedno nižje in nižje. Nekega večera pa, ko je v gosti megli begal brez cilja in po koja po neapelskih ulicah, v mislih na svojo nekdanjo srečo, je nenadoma zagledal Angelo pred seboj. Bolan, potrtn, poln bridkega trpljenja in gnjeva v srcu se je v svojem besu navalil na ubožico, hoteč jo zadaviti; ona pa je bežala pred njim, bežala in bežala, dokler ni našla zatočišča v cerkvi, pred oltarjem, na katerem je visela Madonina slika; in glej, to je bila baš ona Madona, katero je slikal njen ljubljani Gino in pri kateri mu je bila ona sama model!

Kako je bilo tedaj vse drugače! Angela, njegova prva ljubezen! Danes pa leži ona ista Angela, takrat kot angelj čista, vsa potrta na tem svetem mestu!... „Moraš mi verovati Gino, poglej mi v oči in videl boš, da sem vedno ista...!“ so besede, ki so privrele v tem hipu iz srca Angelinega, čistega kot cvet lilije in v tem trenutku sta se objeli in spojili dve duši v neolčljivi, večni ljubavi...

To je tema najnovejšega Foxovega filmskega umotvora. Glavni vlogi sta v rokah dražestnolepe Janet Gaynor in Charles Farrella, umetnikov, katerih igra zapušča pri slehernem gledalcu najgloblji utis.

Anica Mitrovičeva,

priljubljena članica naše opere, je 30. septembra t. l. s sijajnim uspehom nastopila kot Mytrocla v „Mrtvih očeh“ v državni operi v Lipskem, kjer jo je občinstvo enajstkrat poklicalo pred zastor.

Vseh mrtvih dan v Nagasakiju

Japonec si smrti ne predstavlja rad v žalostnih slikah. Od treh v državi „vzhajajočega solnca“ obstoječih verstev pozna le v drugi polovici šestega stoletja iz Kitajskega na Japonsko uvedeni budizem v izrecni obliki nauk o neumrjivosti duše in bodočem plačilu dejanj, izvršenih na zemlji. Narodna vera, šintoizem (šin = bog, tao = zakon), odreja sicer molitve za umrle, ki jim je bilo za njihove zasluge v prid človeštvu priznано božje češčenje, ostalim pa posveča le kult spoštovanja in spomina. Na moralni filozofiji Konfucija in Laotseja temelječi šijeto, po svojem bistvu vera razuma, ki jo priznava večina inteligence, pa „onega sveta“ sploh ne pozna. Prave pogrebne svečanosti, slične dnem vernih duš pri nas, praznujejo torej le budisti.

Očividec nam opisuje tako svečanost nastopno:

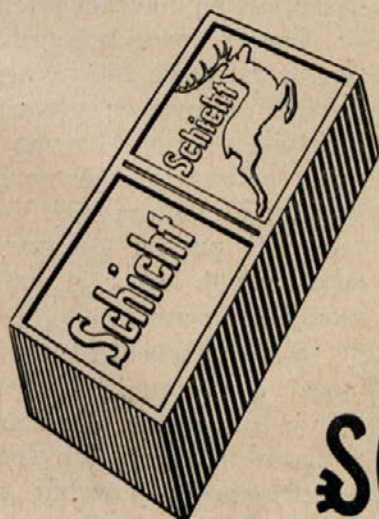
Malo je pristanišč na svetu, ki bi se lahko merila z Nagasakijem, stoječim na otoku Kinsin. Ozek prekop vodi v obsežen zaliv, ob katerem se po vedno zelenečih pobočjih razprostira snežno mesto. Vrhunce hribov, ki obdajajo zaliv, dičijo svetišča, ki se v svoji rdečini in bronastih okraskih svetlikajo iz zelenja daleč naokrog. Vsako svetišče sestoji iz več poslopij, do katerih vodijo visoka vrata v obliki kitajske črke „thian“, kar pomeni nebo. H glavnemu svetišču pridemo po kamenitih stopnicah. Tu se nahaja bogato izrezljan oltar iz lakiranega lesa, okrašen s cveticami, vezninami in svečami, s kipi Bude v različnih oblikah ter malikov in polbogov, pred katerimi molijo, se klanjajo in jih časte s kadil-

nicami plešati svečeniki. Za svetišči se razprostirajo iz brdov v mične vrtove obdelana pokopališča, katerih često umetniško izklesani nagrobni spomeniki se skrivajo v senci krasnih, starodavnih dreves. Petnajstega dne sedmega meseca se tam vrši spominska svečanost v čast pradedom in dedom. Pred to slovesnostjo si pošiljajo sorodniki in prijatelji umrlih darila. Nato postavijo na grobove podobe pokojnih ter tablice z imeni in priimki, kakor tudi skodelice s cveticami, sadjem, rižem in čajem. Še preden se je razširil po Japonskem budizem, so prinašali mrtvim na grobove jedil, in sicer sedemkrat po vrsti vsak sedmi dan, ker so verovali, da se umrli vsak sedmi dan prerodi. Ko se zmrači, zasade na grobove na dolgih bambusovih palicah papirnate lampijončke, in s tem se pravzaprav pričinja svečanost. Žalosti, boleti in solz je videti le malo ali pa nič. Praznično oblečeni sorodniki in „žalujoči“ poležejo po travi, se goste in napivajo s kuhanim vinom sebi in mrtvim, o katerih verujejo, da so v duhu prisotni. Mlade deklice prepevajo vesele pesmi. Med gostim drevjem na pokopališču švigajo v zrak prasketajoče rakete. Često se čuje glasen smeh, še izza skritih kamelijskih grmičev prihaja šepet zaljubljenecv. Na tisoče in tisoče lučic, ki se svetijo daleč po morju, topli, vonjivi zrak, jasno zvezdno nebo in vrhu tega veselje razigranih ljudi: to so vtisi, ki bi jih človek ne pričakoval na pokopališču. Budisti se pač ne boje pekla, ker jim je razmeroma lahko rešiti pogublence, ako namreč plačajo sveče-

Lepa Hercegovinka

ceni lepo perilo
in skrbi, da bo
dolgo trajno in
se vedno blešča-
lo od snage. Ona
radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

nike, da v ta namen molijo. Izobraženi Japonci, ki čitajo kitajske filozofe in klasike, pa sploh ne verujejo v neumrljivost duše in smatrajo zato posmrtno svečanost, ako se jih udeleže, za priliko, da v bližini pokojnih rodbinskih članov ali prijateljev prežive pri godbi in petju vesel večer.

Seveda način, kako se Japonci spominjajo pokojnikov, ne pomenja pomanjkanja čustev. Menijo pač, da jim jok in stok manj pomaga kot vera, da je bilo sožitje z njimi le prekinjeno za kratko dobo. Zlasti si na dan vseh mrtvih, kakor je razvidno iz našega opisa, prizadevajo predstavljati si, da žive mrtvi v duhu med njimi ter da z njimi uživajo in se radujejo. Ne samo z umetniškega stališča, temveč tudi iz moralnih ozirov je podoba smrti kot angela z ugašajočo bakljo lepša od okostnjaka s koso. Japonci smatrajo smrt za naravno in neizogibno nujnost. To nam pojasnjuje njihove nazore o pokojnikih in njihovem razmerju do živčih.

O harmoniji barv

Prof. Saša Šantel:

(Konec.)

Pri vseh pa se bomo posluževali onih temeljnih sestav, ki smo jih opisali pri pestrih nasičenih barvah. Tako moremo dobiti vsakovrstne harmonije pestrih in medlih barv, ki jim moremo pridružiti poljubno temnejše ali svetlejše „oktave“.

Igrača bo torej sestaviti popolne ali nepopolne harmonične sestave iz poljubnega kolobarja.

Toda v praksi bomo po kratkem poskusu opazili, da je pri uporabi kričečih barv sicer potrebno, da se strogo držimo opisanih načinov sestavljanja trobarvnih in 4-barvnih harmonij, medtem ko se moremo svobodneje gibati pri uporabi zelo temnih ali zelo svetlih ali tudi motnih barvnih oktav. Te barve postanejo namreč radi izdatne primesi črne, bele, oz. sive med seboj tako sorodne, da prevladuje pri njih sestavah ugodje podobnosti.

Ko pridemo slednjič iz teh kolobarjev do črne, bele ali sive, se v njih popolnoma izenačijo vsi toni; zato moremo te (takozv. ne v-

tralne) barve sestavljati v poljubni kombinaciji z vsako drugo.

Tako smo prišli do tretjega temeljnega pravila za sestavo barvnih harmonij, ki se glasi: Črna, bela in siva barva se družijo v prijetni harmoniji z vsako pestro barvo.

Prostor nam žal ne dopušča, da bi v praktičnih primerih navedli obširnejšo vrsto barvnih harmonij z uporabo vseh barvnih tonov od pestrih nasičenih do sivo-medlih. Kdor je pa pazljivo sledil tej razpravi, si bo mogel s povečanim barvnim krogom sam sestaviti vsakovrstno barvno sestavo, ki bo temeljila na treh glavnih estetskih načelih, katere ponavljamo tu na kratko:

1. Lepota barvnih prim in oktav (princip enakosti, oz. istovrstnosti).

2. Lepota barvnih komplementov, barv iz 3-barvnega akorda in barv iz 4-barvnega akorda. (Kontrastni učinek barvne razlike.)

3. Lepota kombinacij med pestrimi in medlimi barvami, med pestrimi in nevtralnimi in do neke mere tudi med motnimi in nevtralnimi barvami (Kontrastni učinek raznovrstnosti.)

Pričujoči članek seveda ne more zahtevati v tej obliki priznanja popolnosti. Spis o barvni harmoniji, ki bi hotel biti popoln, bi moral vsebovati še celo vrsto primerov za praktično uporabo, bi pa moral imeti še posebna poglavja o individualnih posebnostih posameznih barv, o svojstvih barvnih harmonij pri uporabi ploskev različne obsežnosti in končno še navodila za sestavo harmonij pri dani barvi ozadja. Vsa ta poglavja pa bi se morala naslanjati na navedena temeljna pravila.

Čeprav govorim o pravilih, moram naglasiti, da ne more biti namen takega spisa, postavljati pravila za ustvarjajočega umetnika. Umetnik ustvarja barvne kombinacije večinoma podzavedno ter ne povprašuje po pravilih ter jih tudi ne rabi. V dobi učenja pa morejo biti pravila barvnemu umetniku prav tako kašipot, kakor je nauk o muzikalni harmoniji komponistu.

Kakor glasbeni se bo tudi barvni umetnik mogel s pridom posluževati *disonanc*, kjer je to umestno. Disonantni barvni intervali in akordi učinkujejo na gledalca sicer dražljivo, a često je to potrebno za doseg gotovih efektov.

Ugovarjalo se mi bo morda, da primerjanje med glasbenimi in barvnimi disonancami

ne drži, ker so glasbene disonance — vsaj v starejši glasbi — vedno samo prehodnega značaja, ter da končno izzvene v konsonanco, kar pri barvnih disonancah ne more prihajati v poštev, ker odpade tu časovna razlika. In vendar moremo tudi svojo paralelo vsaj deloma vzdržati. Postavimo n. pr. rezki disonanci med kričečo cinobersko in anilinsko rdečo v sosedsstvo močno modro-zeleno barvo. Takoj bomo opazili, da postane s tem naša disonanca ne samo znosna, ampak morda celo prijetna, a gotovo zanimiva. Na ta način smo tudi v barvni harmoniji našli način razvezovanja disonanc, ki bi ga splošno opisali tako-le: Za razrešitev barvnih disonanc postavi disonantnim barvam v nasprotje ono barvo, ki leži med njhovima komponentima.

Na ta način vidimo, da je mogoče tudi apartne moderne barvne kombinacije spraviti v sklad z gornjimi pravili o barvni harmoniji.

Gospodarstvo

Zadružna banka v Ljubljani je v svoji hiši na Miklošičevi cesti in Pražakovi ulici moderno preuredila svoje bančne prostore. V vogalnem delu trakta se nahaja poslovalnica in menjalnica, zadaj knjigovodstvo in v prvem nadstropju pa registratura, arhiv, sejna dvorana in predsedstvo. Zadružna banka ima živahne poslovne zveze ne samo v Sloveniji, temveč tudi v inozemstvu, posebno pa z rojaki v Ameriki, kjer je z največjo slovensko organizacijo Slovensko narodno podporno jednoto v najožjem stiku. Tudi našim čitateljem priporočamo Zadružno banko.

Vse zapreke so odpravljene!

Brez strahu umivajte nežno obličje in fine roke z Elida Ideal milom, ker je tako blago in čisto, da ga prenese tudi najnežnejša polt.

Polepša Vas

ELIDA

JDEAL MILO

Tudi Vi boste naročniki „PRIJATELJA MLADINE“, ilustrovane mladinske revije na 16 straneh, ki jo bomo razposlali za božične praznike. Cena bo 20.- Din za 12 številk.

Rešitev zloženke

Iz poslanih rešitev vidim, da naša mladina ne pozna tujih sportnih panog. Slike so skoro vse pravilno sestavljene, toda imena športa je pa le malokdo pravilno pogodil. No, to nič ne stori, bom pa prihodnjič dal lažjo zloženko, kako domačo, da jo bo lahko vsak rešil.

Pravilno so rešili:

Tonca Kalan, Ljubljana.
Jelko Kuhar, Trbovlje 2.
Klarič Štefanija, Maribor.
Ivo Jeretin, Ljubljana.
Vinko Rakuš, Sv. Barbara.
Nadica Simončič, Krško.
Franjo Rozman, Ptuj.
Martica Valentin, Rakek.
E. Baumgartner, Maribor.
Krašovic Anica, Poljčane.
Jovan Peršič, Beograd.
Kavčič Slavka, Ljubljana.
Marjan Gorše, Maribor.
Šulc Marijan, Ljubljana.
Poljanc Tone, Ljubljana.
Danilo Perčič, Ljubljana.
Juršič Branko, Kočevje.
Anton Matjaž, Mozirje.
Franja Kukovica, Ptuj.
Srečko Koren, Maribor.

Pravilno rešitev zloženke v 8.—9. številki vidite iz slike.

Imena športa so sledeča:

1. skok čez kozla, 2. rokoborba, 3. nogomet, 4. hockey, 5. boksanje, 6. golf, 7. štafetni tek in 8. keglanje.

Haller Dušan, Maribor.
Slavko Tomšič, Zagreb.
Ignac Herzl, Konjice.
Ant. Kuglič, Celje.
Saša Lajovic, Tržič.
Dušan Grušič, Split.
Lija Marinič, Maribor.
Majda Seršen, Ljubljana.
Marija Tekavčič, Radovljica.
Rudolf Lukežič, Ljubljana.
Batistič Bogomir, Maribor.
Gregorič Stojan, Karlovac.
Valerka Kamenšek, Maribor.
Valentin Zima, Ljubljana.
Majda Kratner, Kamnik.
Filip Kerže, Ljubljana.
Marijan Stegnar, Ljubljana.
Gustav Lipovšek, Ptuj.

Nagrade so bile sledeče izžrebane:

Prvo nagrado žepno uro je dobil E. Baumgartner, Maribor. Drugo nagrado poniklan hranilnik je dobila Slavka Kavčič, Ljubljana. Tretjo nagrado 5 kg žitne kave (darilo tvrdke „Proja“, Tržaška cesta 26) je dobil Danilo Perčič, Ljubljana. Četrto nagrado „Domači prijatelj“ l. 1927. vezan, je dobila Majda Kratnar, Kamnik. Deset nagrad „Dedek jež“ je dobilo: Srečko Koren, Maribor, Anica Krašovic, Poljčane, Lija Marinič, Maribor, Marija

Tekavčič, Radovljica, Batistič Bogomir, Maribor, Valerka Kamenšek, Maribor, Marjan Stegnar, Ljubljana, Anton Matjaž, Mozirje, Saša Lajovic, Tržič, Martica Valentinova, Rakek.

Nagrade se bodo razposlale takoj po izdaji lista.

Torej za prihodnji mesec bom pa sestavil lažjo zloženko tako, da bo čim več pravičnih rešitev. Do takrat pa potrpite. Vse pozdravljam stric Jurko.

IZŠEL JE NOVI

LYON-FAVORIT ALBUM ZA JESEN IN ZIMO 1928/29

CENA DIN 32.-

Mesečno izide tudi Lyonova LEPA DUNAJČANKA (Schöne Wienerin) Din 12.-. Dobijo se od vseh modelov vsi posamezni kroji. Plašči, kostumi, obleke Din 15.-, bluže, krila in perilo Din 12.-. Otroški plašči, obleke Din 12.-, Din 8.-, perilo, predpasniki Din 8.-, Din 4.-.

Znesek se pošlje po položnici, nakaznici ali proti povzetju. Poština za album Din 2.-, za kraj Din —50.

Vsa naročila je poslati na trdko

ANT. KRISPER, LJUBJANA
MESTNI TRG 26 STRITARJEVA ULICA 3

Glavno zastopstvo za vso Slovenijo. V zalogi so vse potrebščine, kakor tudi modeli za šivilje.

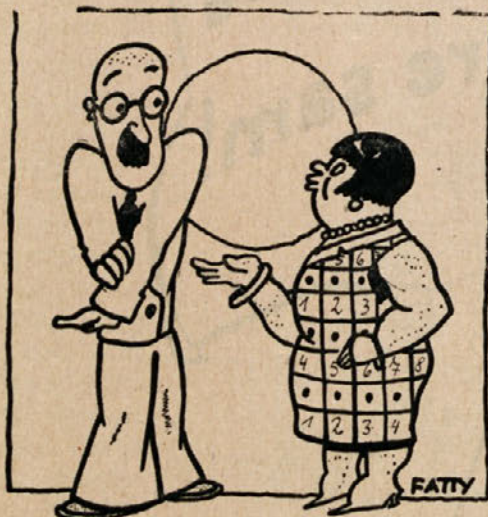
»Etoile«

**gorčica (senf)
je najboljša!**

Dobi se v vseh specerijskih in delikatesnih trgovinah.

• Prepozno kesanje.

„Ha, meni bi sploh ne bilo treba, da sem ravno tebe vzela, saj je vendar za menoj toliko drugih letalo!“

„Da, da, žalibog sem ravno jaz hitreje tekel, kakor vsi drugi!“

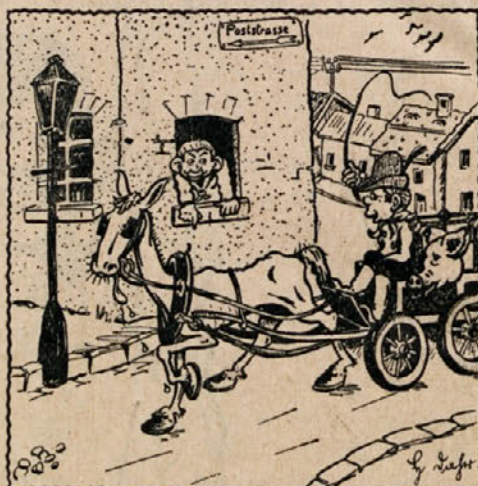
Daljša služba.

V gostilni se pogovarjajo, kdo je najdalje zdržal v isti službi.

„Jaz,“ pravi mož srednjih let, „služim svojemu staremu že dvajset let!“

„Nič posebnega,“ pravi nato drugi s povdarkom, „jaz slavim drugi teden svojo zlato poroko!“

Dober odgovor.

Pobalin: „Ha, ha, ha, vaš konj ima veliko predolg jezik!“

Kočijaž: „Ne, samo gobec ima premajhen, pri tebi je pa ravno nasprotno!“

Nekaj zaostankarjev še ni plačalo naročnine za drugo polletje. Prosimo, da takoj nakažejo 17.— Din. Kdor nima položnice, ta naj piše po njo upravi.

Važna opozoritev.

Vse naše cenjene čitatelje opozarjamo, da se je od četrte do desete številke nehote vrnila tiskovna pomota, ker smo v oglasih o zdravilni specialiteti Figol-eliksirja Dr. Semelića, ki smo jih priobčili v naši reviji naznanili, da se steklenica Figola prodaja po Din 46, pri tem ko je pravilna cena za eno poskušnjo steklenico samo Din 40.

MNOGIM ŠE NI ZNANO,

da so bolečine v želodcu in v črevesju, glavobol, nervoza, nespanje, slab tek in vnetje hemeroidov posledica slabe prebave, ki jo pa zanesljivo urejuje in popolnoma ozdravi znano odvajalno sredstvo FIGOL. Prepričali se boste tudi Vi, da Vam preizkušeno specijelno zdravilo uredi prebavo in povrne ljubo zdravje. FIGOL razpošilja Dr. Semelić, lekarnar v Dubrovniku 2., po poštnem povzetju z navodilom. Originalni zavojček z vsebino 3 steklenic Din 105.—

„ „ „ „ 8 „ 245.—
„ „ „ „ 1 „ 40.—
s poštino vred. Sleherni dan prejemam mnogoštevilna zahvalna pisma o uspešnem delovanju FIGOLA.

CENENO ČEŠKO PERJE!

1 kg sivoga opuljenega perja 70 Din, napol belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 125 Din in 150 Din, mehko kot puh 200 in 225 Din, boljša vrsta 275 Din.

Pošiljatve carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštine prosto. Vzorec zastonj. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj.

Naročila samo na

**BENEDIKT SACHSEL, Lobež št. 29
U PLZNA, ČEHOSLOVAŠKA.**

Poštne pošiljke rabijo iz Čehoslovaške v Jugoslavijo približno 10 dni.